

TÜRKMENISTANYŇ BILIM MINISTRLIGI
TÜRKMENISTANYŇ MILLI BILIM INSTITUTY

INFORMATIKA 7

Türkmenistanyň orta mekdepleriniň VII
synlary üçin interaktiv-multimedia elektron
gollanmasy

AŞGABAT 2014

**Formulalar boýunça
hasaplamalary özünde
saklaýan ýönekeý
programmalaryň düzülişi**

10-dan uly kábir natural san berlen. Onuň soňky sifrini ekrana çykarýan programma ýazmaly

Bu mysaly şeýle algoritmiň kömegi bilen çözüp bolýar:

- klawiaturadan *10*-dan uly san girizmeli;
- bu natural sanyň soňky sifrini bölüp almaly;
- tapawutlandyrylan sifri monitoryň ekranyna çykarmaly.

```
Program sifr_tap; {Programmanyň sözbaşysy}  
Var a,s:integer; {Bitin görnüşli üýtgeýänleriň beýan edilişi}  
Begin {Programmanyň başlangyjy}  
Write ('10-dan uly san giriz: '); {Ýazgyny ekrana çykarýar}  
Readln (a); {Klawiaturadan başlangyç berlenleri girizmek}  
s:=a mod 10; {Sanyň soňky sifri (galyndysyny) almak}  
Writeln (a, ' sanyň soňky sifri: ',s); {Netijäni ekrany çykarmak}  
End. {Programmanyň soňy}
```

a=1974 bolanda programma, ýerine ýetirilenden soň, çykyş penjirede alynýan netije:

10-dan uly san giriz: 1974

1974 sanyň soňky sifri: 4

a, b, c bitin sanlar berlen

$\frac{b^2 + c^2}{|a|}$ aňlatmanyň bahasyny hasaplamağyň
programmasyny düzmeli.

```
Program m3; {Programmanyň sözbaşysy}  
Var a,b,c:integer; {Bitin görnüşli üýtgeýänleriň beýan  
edilişi}  
s:real; {Hakyky görnüşli üýtgeýänleriň beýan edilişi}  
Begin {Programmanyň başlangyjy}  
Write ('a= '); { ýazgyny ekrana çykarmak}  
Readln (a); {a üýtgeýäniň bahasyny klawiaturadan  
girizmek }  
Write ('b= '); { Ýazgyny ekrana çykarmak}  
Readln (b); {b üýtgeýäniň bahasyny klawiaturadan  
girizmek}
```

```
Write ('c= '); { Ýazgyny ekrana çykarmak }  
Readln (c); { c üýtgeýäniň bahasyny klawiaturadan  
girizmek }  
s:= (b*b+c*c)/abs(a); { Hasaplamanýň netijesini s  
üýtgeýäne  
geçirmek }  
Writeln ('s= ', s:4:2); { Netijäni ekrana çykarmak }  
End. { Programmanyň soňy }
```

$a=-4$, $b=2$ we $c=3$ bolanda, programma ýerine
ýetirilenden

soň, çykyş penjirede alynýan netije:

$a=-4$

$b=2$

$c=3$

$s= 3.25$

*A şäherden B şähere çenli aralyk s km.
Otly bu aralygy t sagatda geçdi. Otly
nähili tizlik bilen bu aralygy geçipdir
(s we t – bitin sanlar)?*

Program *tizlik; {Programmanyň sözbaşysy}*

Var *s,t:integer; {Bitin görnüşli üýtgeýänleriň
beýan*

edilişi}

V:*real; {Hakyky görnüşli üýtgeýänleriň beýan
edilişi}*

Begin *{Programmanyň başlangyjy}*

Write *('Aralyk= '); {Ýazgyny ekrana çykarmak}*

Readln *(s); {s üýtgeýäniň bahasyny
klawiyaturadan*

```
Write ('Wagty= '); {Ýazgyny ekrana çykarmak}  
Readln (t); {t üýtgeýäniň bahasyny  
klawiaturadan  
girizmek}  
V:=s/t; {Tizligi hasaplamak}  
Writeln ('V= ',V:4:2); {Netijäni ekrana  
çykarmak}  
End. {Programmanyň soňy}
```

s=160 we t=2 bolanda, programma ýerine
ýetirilenden

soň, çykyş penjirede alynýan netije:

Aralyk= 160

Wagty= 2

V= 80.00

Sapagy jemlemek

**Interaktiw-multimedia elektron
gollanmanyň awtorlary:**

**Saryýew Döwran
Ataýew Kakageldi
Garýagdyýew Oraz**